

Ata, ata! . . .

Spisal Ivo Trošt.

I.

Nas ata lep, lep. Nas ata plisli domov!«

»E, beži, beži,« okara Lesarjev Ciril svojega najmlajšega bratca Vladka. »Že v šolo boš kmalu zapisan, pa še govoriti ne znaš prav. Kaj ti poreko ata?«

»Znam, znam; plav les znam. Mama, znam, znam . . .«

V kuhinji se je sukala Lesarjeva mati ob ognjišču, pripravljala večerjo in poslušala pogovor obeh dečkov na pragu. Drugi otroci, dve deklici in najstarejši sinko, so bili še na polju, pa se gotovo niso pogovarjali o drugem kot o svojem očetu. Saj ga niso videli že dolgih pet let.

Mati stopi na prag pomagat Vladku, ki se je, videč prihajajočo mamico, ponosno oziral na Cirila, češ: »Ali vidiš, pa les znam. Kaj bos ti?«

»Že zna že naš Vladko. Zakaj praviš, da ne? Saj je še majhen.«

»Jaz, jaz — velik!« In mali mož se zmagovito dvigne na prste: »Ata lekli: jaz velik!«

»Kaj? Ti ata še ne poznaš!« Nič posebno mu ni pomagala mati s tem

»No, vidiš, Vladko, tebe so še zibali, ko si zadnjič videl ateja.«

»O, moj Bog!« vzdihne mati, obriše solzo, ki se ji je posvetila v očesu in odide v kuhinjo.

Solnce je zašlo, večernica je zablestela na nebu, in izpod bližnje gore je odmeval pastirski rog vaškega črednika, ki je poganjal govedo s paše. Tudi Lesarjeva dimka se je bližala z drugo živino domov, in prav dimka je zmešala pogovor Cirilu in Vladku na pragu. Ciril je pripovedoval o ljubljenem atu, a Vladko je hotel vse vedeti še bolj. Samosvestno je trdil, da ima on ata najrajši.

»E, beži, beži. Bomo videli. Še pet dni, pa pridejo ata.«

»Bodo plinesli cuklčkov?« Ciril se je nasmehnil. Na dvorišču je zamukala dimka. Mati je hitela po golido in velela Cirilu, naj gre dimko privezat, Vladka so pa že klicali z njive se vrnivši brat in sestrici, da bi z njimi molil. V tihi mrak se je namreč razlegal večerni pozdrav nebes kraljici. Ta pozdrav

so Lesarjevi molili skupno vsak večer in na koncu pristavili še »očenaš« za srečno vrnitev dragega očeta iz Amerike.

Kdo zameri Vladku, ki je znal moliti komaj za največjo silo, če je več mislil na očeta in cukrčke kot na molitev, in pomenljivo pogledoval Cirila?

II.

Huda se je godila tisto zimo Lesarju.

Na pičlem zemljišču je pridelal krompirja, da so ga lupili komaj do Božiča. Druge pridelke so spravili skoro sproti — v usta. Še trdne, imovite kmetovalce je Bog obiskal s stisko in pomanjkanjem, kaj šele Lesarja? Pet lačnih glav je hotelo sleharni dan polniti želodčke. Jeseni prej mu je umrl oče, ki je bil družini dobra opora zlasti pozimi, ko je mladi Lesar služil novce v hrvaških šumah in jih pošiljal domov ženi. Oče je doma nabijal potrte škafe, kadi, sode in lempe; ljudje so mu namestu plačila pa prinašali potrebnih živil, ki so otrokom veliko več zalegla kot svetli novci. Letos ni vsega tega več. Ostala je obilna družina in sto potreb. Na Hrvaško niso šli to jesen iz naše vasi, ker so pri onem gospodarju ponaredili vse; drugih nabiralcev ni bilo za šume.

Prišli pa so k nam nabiralci za Ameriko. Kdor je le čutil pod palcem dovolj drobiža za vožnjo črez široko morje, se je zapisal in se takoj odpravil z najlepšimi nadami na novi svet. Tudi Lesar se je odpravljal, dasi mu je žena branila z besedo in solzami. »Kaj pa hočem! Živ ne morem v jamo, pa tudi vi ne morete!« In zadolžil se je na itak že zadolženo posestvo še za dvesto kron. Le iz težka jih je dobil. A toliko je potreboval za potnino.

»Takoj jih vrnem, ko pridem v Ameriko.«

»Ne verjemi, ne verjemi!« je ugovarjala žena.

»Kaj? Delati znam. Zaslužki so dobri. Tudi vam ne bo krivice. Vsak mesec dobiš potrebnih dolarjev. Ko prislužim toliko, da poravnam doma vse dolgove, pa da mi ostane še za pot in morda kaj več, se pa vrnem. Prav kmalu se vrnem, v dveh letih« . . .

Nič ni pomagalo! Šel je z drugimi in ni se vrnil v dveh in ne v treh letih. Mlajši otroci so se ga spominjali samo po vsakdanjih pogovorih. Mali Vladko je celo mislil, da je njegov ata nekako tako lepega obraza kakor njegova mati, ko mu reže kruh za malico.

Več kot eno leto ni pisal. Pozneje je poslal res nekaj denarja, a še več bridkih tožba, kako mu je hudo. A huje je bilo doma, ko so živeli brez očetove podpore in še plačevali obresti od dolgov.

Koncem petih let dospe vesela novica: Pridem v treh tednih. To je bilo radosti sredi največje bede pri Lesarju. Ko bi napolnil hišico s samimi zlatniki, bi jih ne bil tako razveselil. Vsi so šteli dneve, vsi so se pripravljali, da čim slovesneje pozdravijo dolgo pogrešanega očeta.

»Kako storiš pa ti?« ga vpraša najstarejši brat Ivan.

»Bom splezal atu na koleno, pa bom lekel: nas ata lep, lep!

»O, ti otroci,« se je začudila mati in se mu nasmehnila. Drugi so se smejali na vsa usta.

Neko dopoldne potem sede zarastel bradač na klopico v Lesarjevi veži. Zveženj je položil na tla in vprašal, kje so mati, Ciril jo ubriše boječe mimo njega po mater na vrt. Kmalu se vrne, za njim mati, za obema je cepetal Vladko.

»Ata, ata! . . . Moj Bog! Naš ata!« se vzradosti mati. Starejši otroci prihite veselo in vpijejo: »Ata, ata!« . . . Radostno objemajo bradato lice očetovo, Vladko pa zbeži v kuhinjo, kjer se skriva v najtemnejši kot — pod ognjišče.

III.

Veselo so sprejeli očeta v hišo.

Povedal jim je, da ima sicer nekaj prisluženih dolarjev, a v Ameriki je skoro pustil ljubo zdravje. Daleč od ljudi, v silnih gozdovih je tesal malone ves čas. Varovati se bo moral težjega dela, da okreva od velikega truda. In tisti votli, suhi kašelj je glasno potrjal resnico Lesarjevih besed. Otroci so ga obsuli in radovedno poslušali. A Vladko ne.

»Ali ne greš atu na koleno?« so ga dražili. Vladko je pa potisnil palec desne roke v usta, molčal in boječe gledal, kdaj se skriva v materino naročje ali pa zbeži pod ognjišče, od koder so ga priklicali.

»Cukrčkov, na, Vladko!« ponuja Lesar s tresočim glasom. Vladko se ozre v strčečo očetovo brado, še zboji neznanega pogleda in skriva obraz materi v predpasnik.

»Se že privadi že! Me ni poznal, ko sem odhajal. Tudi Ciril me ni poznal.«

»O, poznal, poznal, ata!« se odreže možko Ciril.

Lesar je razdelil slaščice in razne drobne spominke iz Amerike.

Za Vladka je položil na stran, kar je deček dobro videl.

»Vsi se bomo trudili za Vas, ata!« se oglasi Ivan, vesel lepih darov.

»Samo da ste doma, naš ata!« pomagata sestrici, in Ciril razlaga:

»Nič ne boste delali, da prej ozdravite. Vse bomo sami naredili.«

Ti dokazi odkritosrčne otroške ljubezni so lajšali očetu notranjo bolešč. Kašljal je sicer še več dni, a z Vladkom se nista sprijaznila. Celo dimka je spoznala nekdanjega gospodarja.

»Kje pa je tvoj ata?« vpraša neki dan Lesar, ko si je bil ostrigel brado.

»V Ameliki! Nas ata lep, lep!

To so bile prve besede, ki jih je izpregovoril z očetom.

Naslednji dan mu pokaže Lesar shranjene darove in nekaj kositrenih vojakov in ga uči, kako naj jih postavlja v vrsto. Vladko se je lotil dela molče. Tudi slaščice je vzel iz očetove roke in nesel mater spraviti.

Vendar je bil vsaki dan zaupnejši.

Domači sveži zrak in zaželeni počitek sta vrnila Lesarju zdravje. Nehalga je kašelj, in glas se mu ni več tresel. Z Vladkom sta pasla dimko in posedala po hladnih sencah. Vsi so čutili, da se je pod domačo streho vrnila nekdanja sreča. Celo Vladko je neki dan, ko so vsi poslušali očeta, porabil priložnost, da mu je zlezal na koleno, začel jokaje poskakovati in gladiti obrito očetovo lice:

»Ata, ata, Ladko tudi nas. Ata lep, lep! Ata plisli domov.«

Otroci so se smejali, tudi Ciril se je pomagal smejati; Lesar pa je pogledal ženo, rekoč: »Vidiš, sedaj-le me je spoznal.«

Obrnila se je v stran, da bi zadušila solze, ki so ji prikipele z oči od samega veselja.

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

5. Kako je črevljar preslepil hudobca.

(Češka.)

revljar je pobegnil z doma. Nezadovoljen je bil, saj ni imel niti suhega kruha, pač pa jezično ženo.

»Morda se mi bode drugod bolje godilo,« si misli, »na tujem mi nihče ne bo očital, da sem lenuh, in kar si prislužim, vsaj v miru povžijem.«

Ni hodil dolgo.

»Kam, prijatelj?« zakliče nekdo za njim.

Črevljar se obrne, pa vidi, kako neki tujec hiti za njim.

»Po svetu grem,« odgovori črevljar. »Od žene sem pobegnil, ker ne morem izhajati z njo.«

»Prav tako se je godilo meni,« pripoveduje neznanec. »Tudi jaz sem pobegnil od svoje žene. Hudobec sem, a ne boj se me, nič hudega ti ne storim. Skupaj bova hodila, in dobro se nama bo godilo. Kakšen križ sem imel z ženo! Glej, molek mi je vselej dala pod zglavje, in moral sem leči k znojju. Ko mi je zjutraj prestiljala, je preložila blazino k znojju, in zopet sem moral drugače leči. Drugi dan je zopet tako storila kakor prej. Ukazal sem ji, naj vrže molek stran, toda zaman. Iz hiše me je izgnala, rekoč, naj se več ne prikažem vanjo. Kaj mi je bilo početi? Šel sem med ljudi in jih zopet izkušam.«

Črevljar se ni bal hudobca. Sprijaznil se je z njim.

»Siromaštva ne bova trpela, pomagal bom jaz,« obeta hudobec. »Ne bo ti treba skrbeti za kruh, če me boš le slušal. Kraljico bom obsedel in ti me pojdeš izganjat. Kralj ti dobro plača.«

Šla sta v glavno mesto, in zdajci se je razširila novica, da je zbolela kraljična. Pripovedovali so, da razsaja, kakor bi se ji bilo zmešalo, in da morajo paziti nanjo, da si ne stori kaj žalega. Na oglih ulic je bilo nabito kraljevo oznanilo, da postane kraljevi zet in sovladar, kdor pomore kraljični; po vladarjevi smrti bo pa kraljevi prestol njegov.

V kraljevi grad so prihajali najizvrstnejši zdravniki. Ali kaj pomaga vsa vednost človeška, kjer nasprotuje peklo? Ničesar niso opravili. Osramočeni so